

प्रकल्प अहवाल क्रमांक 2

प्रकल्पाचे नाव :

लूमच्या परिसरातील कृषी केंद्राला मद्यवा जलसंपदा विभागाच्या कार्यालयात भेट देऊन तेथील अधिकार्यांकडून परिसरातील जलसंपदा तसेच त्यावर आधारित होती पद्धतीची माहिती घेणे.

प्रकल्पाची गरज/महत्त्व :

महाराष्ट्र राज्य स्थापनेवेळी राज्याची सिंचन क्षमता ४.४६ दशलक्ष हेक्टर एवढी होती. राज्याची अंतिम अपेक्षित सिंचन क्षमता १२.६ दशलक्ष हेक्टर आहे. यापैकी ४.६ दशलक्ष हेक्टर सिंचन क्षमता भूपृष्ठीय जलामुळे व ४.१ दशलक्ष हेक्टर भूपृष्ठा खालील जलामुळे निर्माण होणार आहे. ४% जलविक्यूलसाठी होती.

गृहीतक :

वाढती लोकसंख्या व पाणी टंचाई यामुळे राज्यातील उपलब्ध जलस्रोतांचे समान पद्धतीने, समान विवरण व खात्रीने सिंचन व्यवस्थापन करण्याकरिता जलसंपदा विभाग कटीबद्ध आहे.

साहित्य व उपकरणे :

१. दुर्बीण	४. पॅन्सिल	७. लॅपटॉप
२. प्रश्नावली	५. नोंदवही	८. पुस्तक
३. पेन	६. मोबाईल	९. संदर्भ ग्रंथ

प्रकल्प कार्यवाहीचे नियोजन :

इथुत्ता १० वी तेथील जलसुरक्षा या विषयातील हा प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाचा जलसंपदा विभाग हा महत्त्वाचा विभाग आहे. प्रशासन भूमिका होण्यासाठी तसेच शासनाच्या दैनंदिन कामकाजात पारदर्शकता याची म्हणून जलसंपदाचे रचना विकास व व्यवस्थापन प्रभावी पणे कसे राबवावे जनतेच्या माहिती मिळाली.

प्रत्यक्ष कृतीचे वर्णन : भेट दिलेली ठिकाणे, प्रक्रिया इत्यादींची सविस्तर माहिती

.....कामीण महाराष्ट्रातील जनतेला शेतीला पाणी मिळावे यासाठी
शासनाने जनसंपदा विभाग सुरू केला आहे. व जनसंपदा
विभाग कार्य करे असते. याविषयी अमी धंता श्री. साळुंके
ए. बी. यांच्या फडून माहिती मिळाली.

१. प्रवाही व ठपसा सिंचनासाठी हंगामी पाणी परवानगी.

२. सिंचन आवर्तन कार्यक्रमाबाबत माहिती.

३. सिंचनाची पाणी-पट्टी देयक मिळणे.

४. बिगर सिंचनाची पाणी-पट्टी मिळणे.

५. पाणी-पट्टी देयक संधी तक्रार / वाट्याने निराकरण.

६. दिव मंदतीच्या ठपसा / सिंचन परवानगी.

७. अमीन लाभदोत्रात असल्या बाबतच दाखना.

८. घरगुती व पिण्याच्या पाणी वापरण्यासाठी परवानगी.

९. औद्योगिक पाणी वापरण्यासाठी परवानगी.

१०. नदी आभाशय थापासूनचा अंतरचा दाखला देणे. इत्यादी.

ठिकाण :-

.....म्हैसाळ ठपसा, सिंचन योजना म्हैसाळ, ता. मिरज जि. सांगली.
पावसाच्या पाण्याच्या उयति रिक्त पिठांना जे अति रिक्त पाणी
दिले जाते. त्या प्रक्रियेला जनसिंचनासाठी वापरले जाते.

.....या स्रोतांमधील पाणी वापर सिंचनासाठी होत आहे. या
योजनेतून दुष्काळी भागातील नासगाव मिरज कवठे महाकाळ
सांगली या तालुक्यातील गावांना फायदा होईल असे दिसून येते.

.....जास्तीत जास्त क्षेत्र सिंचनाखाली आले आहे.

निरीक्षण नोंदी : संकलित माहिती, तक्ते, सारणी, प्रश्नावली, चर्चा संदर्भाचे मुद्दे इत्यादी

संकलित माहिती- शासन निर्णय २४.४.१९८४ नुसार सांगली जिल्ह्यातील दुष्काळी भागातील तालुकागव मिरझ कवठे महाकाल खानापूर तालुक्यातील गावचा समावेश होतो.

- ① उपलब्ध पाण्याचा जास्तीत वापर करून होण्याचे दृष्टीने तसेच जास्तीत जास्त दुष्काळी क्षेत्र सिंचनाखाली आणण्याचे दृष्टीने ताकती योजने वरोवर महामंडळ योजनेचा समावेश असलेल्या रु. १८१.९० कोटी दि. २७-३-८६ अन्वये शुद्धांशित प्रशासकीय प्रत्यक्षा प्राप्त झाली. सदर अहवालानुसार सांगली जिल्ह्यातील खानापूर, जोशगाव मिरझ व कवठे महाकाल या दुष्काळी तालुक्यातील सुमारे ६८९०८ हेक्टर क्षेत्रास सिंचनाचा लाभ देण्याचे प्रस्तावित होणे.

प्रश्नावली :- १) हेमळ योजनेचा कधी सुरु झाली?

२) किती तालुक्याचा समावेश केला आहे?

३) किती दिवस पाणी पुरवठा होतो?

४) किती क्षेत्र सिंचनाखाली आहे?

५) राकरी खर्च किती येतो?

६) पाणी कसे पोहोचविले आहे?

७) मोटशी क्षमता किती आहे?

तक्ते/आलेख यांच्या साहाय्याने निष्कर्षाचे प्रतिपादन :

ठिबक सिंचन पद्धतीने पिकांचे उत्पादन :-

पिक	अंतर	ओलीत गुणक
वांगे	90 ते 117 सेमी	0.9
कखी	45 x 30 सेमी	0.7
काकडी	100 x 50 सेमी	0.6
झोडी	60 x 26 सेमी	0.8
मिश्ची	60 x 45 सेमी	0.6
द्राक्षे	3 x 1.5 सेमी	0.5
आंबा	6 x 6 सेमी	0.20
चिक्कु	6 x 6 सेमी	0.20
भोरळ	6 x 6 सेमी	0.30
सिताफल	6 x 6 सेमी	0.30
मंजी	6.5 x 5.5 सेमी	0.30
बीरल वाडिन	0.73 मी	0.20

अनुमान :

..... पाणी ही अमूल्य नैसर्गिक संपत्ती आहे. तिचा वाचविण्यासाठी प्रत्येकाने
 जबाबदारी ठेवणे आवश्यक आहे. पाण्याचा वापर जपून केला तरूच या
 संपत्तीचा दुष्काळासारख्या नैसर्गिक जन्मसिंचनासाठी अनिश्चय
 उपयुक्त आहे.

उपाययोजना :

१) महाराष्ट्रात विहिरीच्या खालोखाल कालव्याद्वारे जलसिंचन केले जाते. मुसोरे २५ टक्के जमिनीवर या पद्धतीने सिंचन केले जाते. मूळ पाण्याच्या माठयानून कालव्याद्वारे लागवडी खालील जमिनींना पाणी पुरविले जाते.

२) जमिनीची धुप तसेच गळती होऊ नये म्हणून कालव्याना कोक्रेट किंवा दगडाचे असरीकरण केले जाते आहे.

३) यामुळे महाराष्ट्राभट्टे पडतारे दुष्काळ निवारण करण्यासाठी याचा उपयोग झाल्याचे दिसून येते.

४) नद्यांमधील पाणी, कुठार्थील पाणी, इत्यादी स्रोतांमधील पाणी सिंचनासाठी वापरले जाते. या स्रोतांमधील पाणी वापर सिंचनासाठी होत आहे.

५) सक्षम जलस्रोतांची निर्मिती होत कमी पर्जन्यमान असलेल्या ठिकाणी पावसाळी पाण्याचा पुरेपुर वापर करता येतो.

संदर्भ साहित्य :

- १) इ. १०वी जलभुरक्षा पुस्तक
- २) जलसिंचन
- ३) जलसंवाद
- ४) कुमार विश्वकोश
- ५) महाराष्ट्र जलमीती २०१७
- ६) पाणी व्यवस्थापन

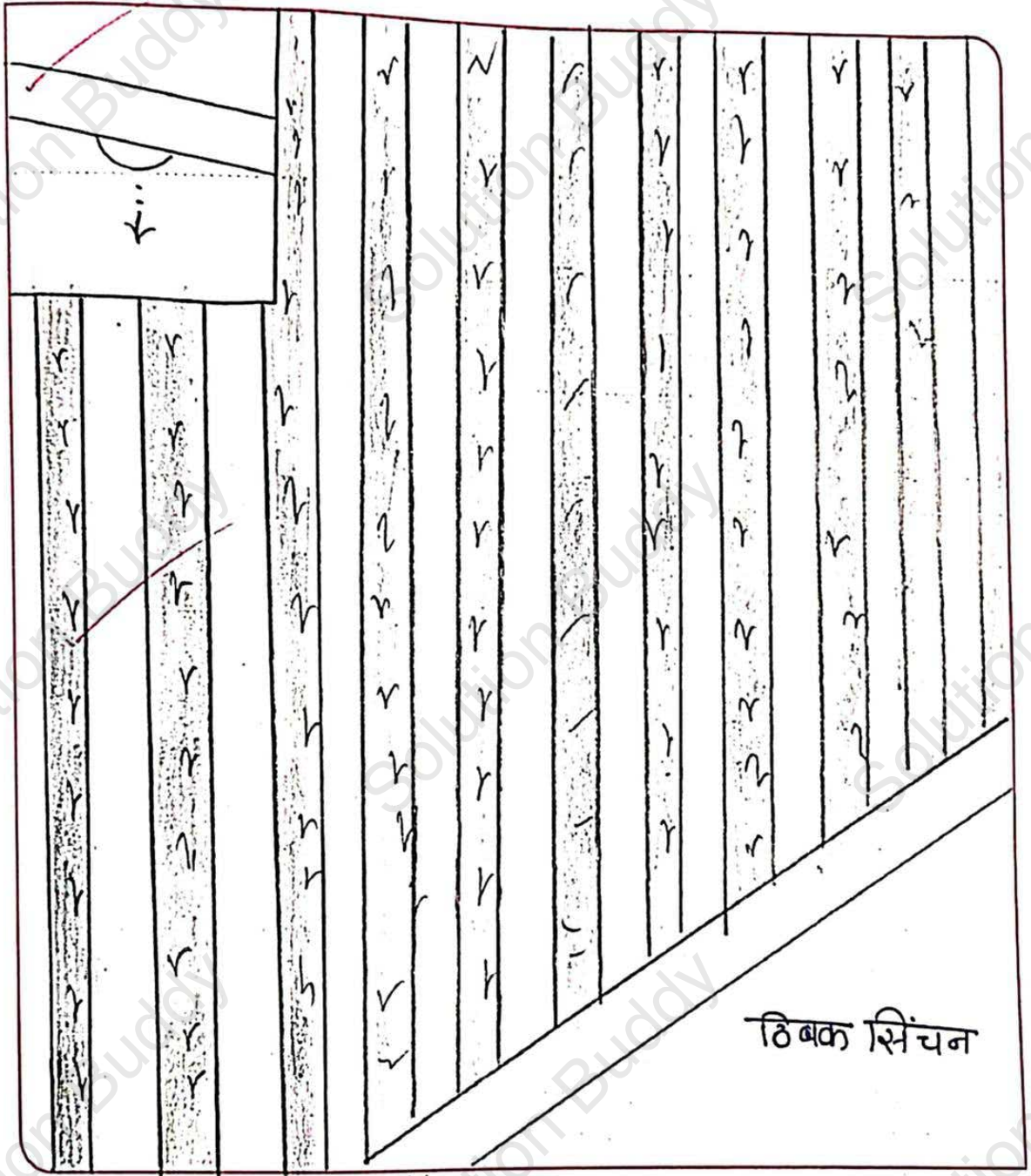
स्वमत :

पावसाचे वाहून जातारे पाणी दुष्काळी भागात आडविले जात आहे. यामुळे हा प्रकल्प दुष्काळी भागासाठी वरदान ठरत आहे. पावसाचे वाहून जातारे पाणी याने अक्षविष्यात येते यामुळे ते जमिनीत भुवना येते. त्याने प्राण्यांच्या सुगंधपातळीत तेने वाढ होते. सक्षम जलस्रोतांची निर्मिती होते.

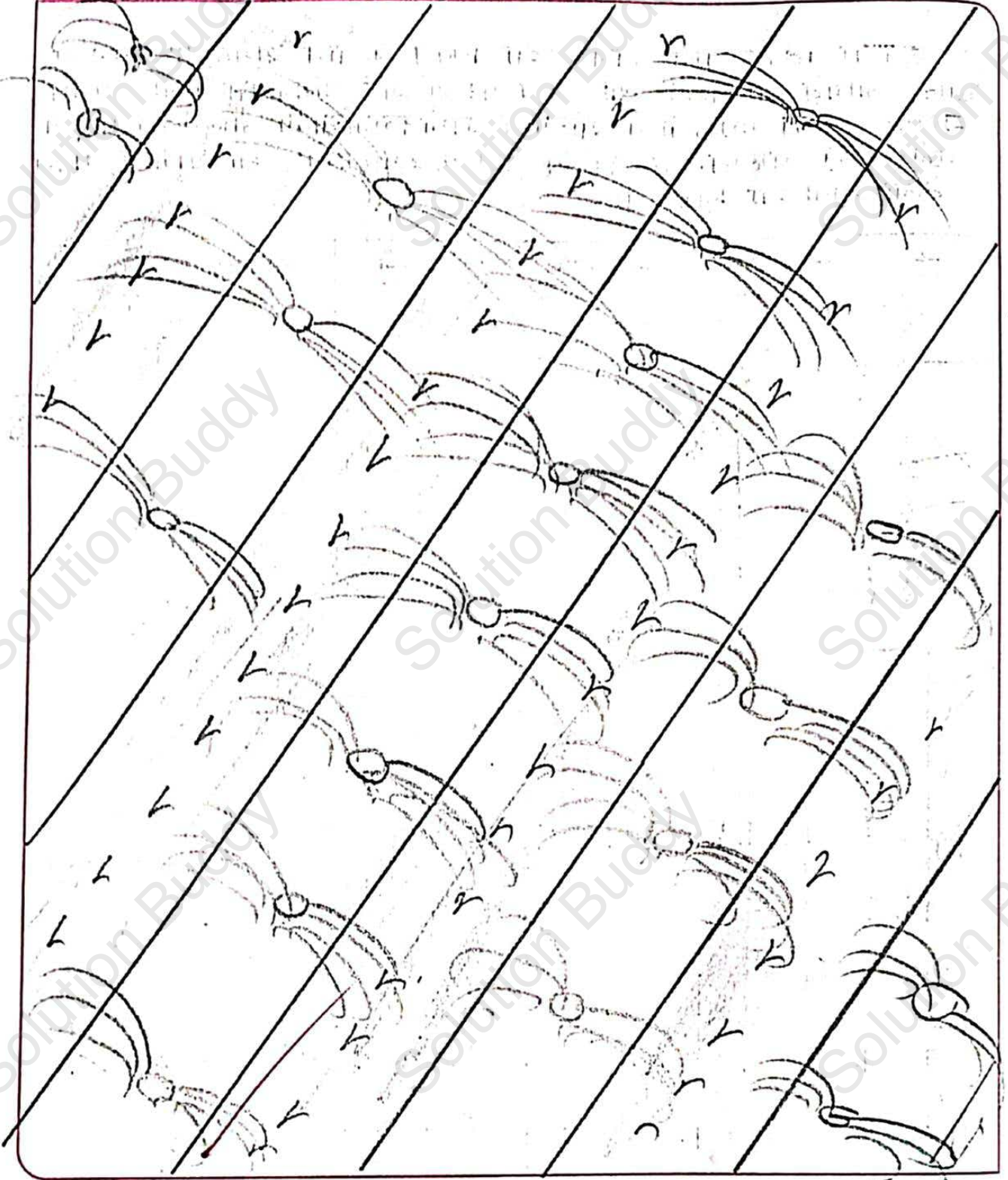
क्रणनिर्देश :

इयत्ता १४ वी नील जलसुरक्षा विषय नव्याने समावेश झालेला आहे. आमचे मार्गदर्शक श्री. अरुण सर यांच्या मार्गदर्शनाखाली आम्ही हा पाठ शालेत शिकलो व त्यांच्याच मार्गदर्शनाखाली आम्ही हा प्रकल्प पूर्ण करित आहोत. हा प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी ज्या सर्वांनी मदत केली यांची जी ऋणी आहे.

आवश्यक आकृत्या/छायाचित्रे :

तुषार सिंचना

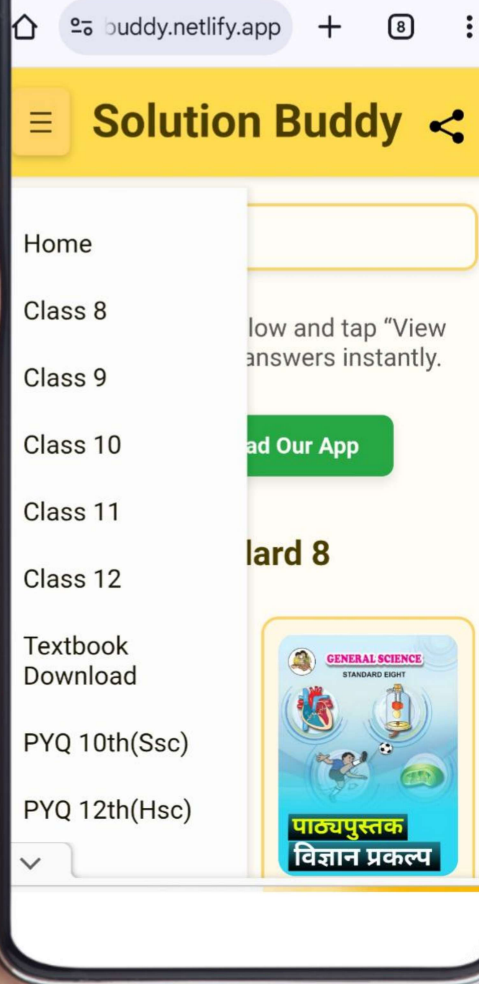
शिक्षकांचा अभिप्राय स्वाक्षरी व दिनांकासह :

.....

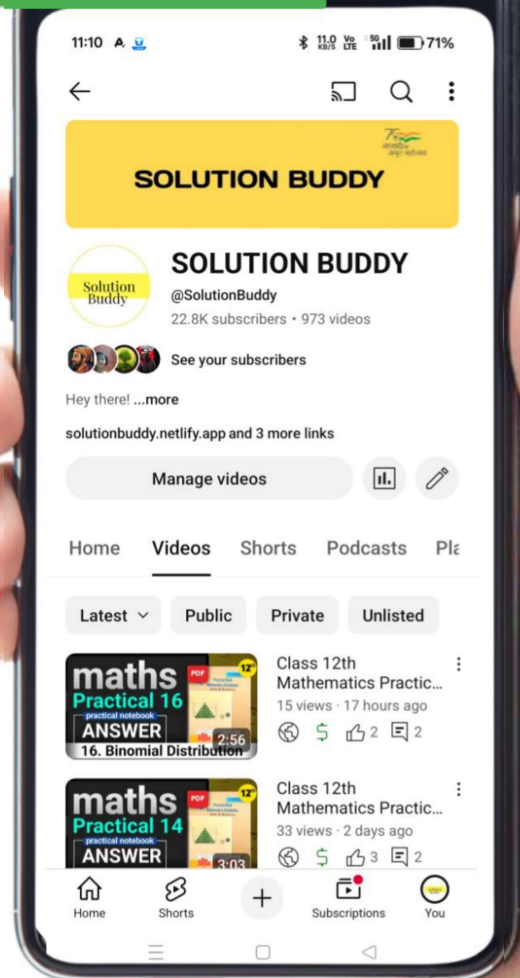
.....

.....

Our Website

Our Channel

 On Solution Buddy, You Will Get:

- ✓ Exercise solutions for Class 8–12
- ✓ Previous Year Question Papers (10th & 12th)
- ✓ Free Textbook Downloads
- ✓ Practical Solutions (Class 10, 11 & 12)
- ✓ Water Security Exercise & Activity Solution
- ✓ Defence Studies Exercise Solution
- 👉 Website: solutionbuddy.netlify.app
- 👉 YouTube: youtube.com/@solutionbuddy

Solution Buddy

